

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Martina Jakuba Bruse a Jitky Zavřelové v právní věci žalobců: **a) Ing. Z. Č., b) Ing. M. Š., c) J. Ř., d) I. Č.**, všichni zastoupeni JUDr. Danielem Honzíkem, advokátem, se sídlem Londýnská 674/55, Praha 2, proti žalovanému: **Státní pozemkový úřad**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 6. 2023, č. j. SPU 243082/2023, o vyloučení soudkyň JUDr. Ludmily Sandnerové a Mgr. Ivety Postulkové z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 A 72/2023 a o námitce podjatosti těchto soudkyň vznesené žalobci,

t a k t o :

Soudkyně Městského soudu v Praze JUDr. Ludmila Sandnerová a Mgr. Iveta Postulková **nejsou vyloučeny** z projednávání a rozhodování věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 A 72/2023.

O d ů v o d n ě n í :

[1] V této věci se Nejvyšší správní soud zabývá otázkou, zda podání trestního oznámení soudcem v souvislosti s jeho rozhodovací činností představuje důvod pro jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci.

[2] Žalobci napadli žalobou shora označené rozhodnutí žalovaného. Věc byla zapsána do soudního oddělení 3 A Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 A 72/2023 a přidělena referující soudkyni Mgr. Ivetě Postulkové. Po seznámení s obsahem žaloby a napadeného rozhodnutí uvedená soudkyně spolu s předsedkyní senátu JUDr. Ludmilou Sandnerovou oznámily na základě § 8 odst. 3 s. ř. s. místopředsedovi městského soudu důvody pro své vyloučení ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. Uvedly, že nepovažují za vhodné ani přípustné, aby ve věci rozhodovaly. Žaloba v dané věci se totiž týká obnovy restitučního řízení v souvislosti s nímž rozhodovaly ve věci vedené pod sp. zn. 3 A 75/2014. V dané věci poté, kdy Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost tehdejšího žalovaného, společně podaly trestní oznámení pro podezření ze spáchání zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) trestního zákoníku, neboť dospěly k závěru, že ve věci mohl být spáchán trestný čin ohledně restituce pozemků ve prospěch tehdejší žalobkyně E. B. Na základě tohoto trestního oznámení bylo s některými pracovníky Pozemkového úřadu Praha vedeno trestní řízení, jež vyústilo v pravomocné odsouzení. Konstatovaly, že důvod pro jejich vyloučení je dán objektivně.

[3] Místopředseda městského soudu v reakci na oznámení zmíněných soudkyň uvedl, že není dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti, a proto věc podle § 8 odst. 3 s. ř. s. předložil k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu. Shrnul, že odnětí věci příslušnému soudci je výjimečným postupem, který je možný jen z opravdu závažných důvodů. Nelze vycházet ze subjektivního přesvědčení účastníků či soudce o jeho podjatosti či nestrannosti, ale z posouzení, zda jsou dány objektivní okolnosti, které jsou způsobilé vyvolat oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. V této věci soudkyně nemají žádný vztah k věci samotné, k žádnému z účastníků, osobě zúčastněné na řízení ani k jejich zástupcům. Důvody pro jejich vyloučení mají spočívat pouze v tom, že poté, kdy v související věci dříve rozhodly, podaly trestní oznámení. Místopředseda městského soudu zdůraznil, že podle Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu fakt, že soudce podal na účastníka řízení či jeho zástupce trestní oznámení, jeho podjatost nezakládá. Podání trestního oznámení, je-li činěno v rámci úřední povinnosti soudce, není důvodem vyloučení, nakolik ještě samo nezakládá důvod k domněnkám o jakékoli jeho osobní zainteresovanosti ve věci. V posuzovaném případě nebyly tvrzeny takové okolnosti jako ve věci řešené Ústavním soudem pod sp. zn. I. ÚS 167/94, kdy jako důvod zakládající podjatost bylo akcentováno nikoli samotné podání trestního oznámení, ale především míra, rozsah, povaha a intenzita vzniklého konfliktu mezi rozhodující soudkyní a zástupkyní navrhovatelky. Soudkyně v oznámení netvrdily, že by důvod pochybovat o jejich nepodjatosti spočíval v tom, že v trestním oznámení nevyloučily možný podíl dalších osob včetně advokáta zastupujícího žalobce v nyní řešené věci, tedy nespojovaly své oznámení s dovozovanou podjatostí ve vztahu k zástupci žalobců. Místopředseda městského soudu uzavřel, že z tvrzení zmíněných soudkyň nemohou vzniknout legitimní pochybnosti o tom, že nejsou schopny dostát požadavkům na nezávislé a nestranné rozhodování, které jsou na ně kladeny.

[4] Žalobci v návaznosti na informaci o probíhajícím řízení o vyloučení soudkyň uplatnili námitku podjatosti. Zdůraznili, že soudkyně v trestním oznámení nevyloučily možný podíl dalších osob včetně advokáta zastupujícího žalobce ve věci sp. zn. 3 A 72/2023. Podle žalobců je tak dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti, a to se zřetelem na jejich poměr k účastníkům a jejich zástupci. Konstatovali, že v zájmu čistoty rozhodování soudu a nezpochybnitelnosti jeho budoucích meritorních rozhodnutí se jeví jako vhodné, aby o jejich aktuální žalobě rozhodl soud v jiném složení. Trestní oznámení nepodával senát, ale jen dvě členky senátu, z čehož podle žalobců vyplývá, že měly k tehdejší věci silnější vztah než třetí člen senátu. Dodali, že je třeba zohlednit i to, že tehdejší a aktuální věc mají stejný (restituční) základ, na který měly oznamující soudkyně názor vyjádřený v trestním oznámení.

[5] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že důvod k vyloučení soudkyň dán není.

[6] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. *jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.*

[7] Podle § 8 odst. 3 s. ř. s. *soudce, který zjistí důvod své podjatosti, oznámí takovou skutečnost předsedovi soudu a v řízení zatím může provést jen takové úkony, které nesnesou odkladu. Předseda soudu na jeho místo určí podle rozvrhu práce jiného soudce nebo jiný senát. Má-li předseda soudu za to, že není dán důvod podjatosti soudce, nebo týká-li se věc předsedy soudu,*

pokračování

rozhodne o vyloučení Nejvyšší správní soud usnesením, a jde-li o soudce, Nejvyššího správního soudu, jiný jeho senát.

[8] Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, která vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování důvodů pro vyloučení soudce je však třeba nestrannost soudce vnímat i z hlediska objektivního, tedy zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, které vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Je nutno mít též na paměti, že postup, kterým je věc odnímána jinak zákonnému soudci, je postupem výjimečným, k němuž mohou vést jen výjimečné okolnosti.

[9] V dané věci spatřují soudkyně důvod pro své vyloučení v tom, že v související věci, kterou rozhodovaly, podaly trestní oznámení. V této souvislosti soud předesílá, že podle § 8 odst. 1 věty druhé trestního řádu *jsou státní orgány povinny neprodleně oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin*. Podání trestního oznámení tak představuje plnění povinnosti plynoucí soudu z tohoto ustanovení.

[10] Podáním trestního oznámení jako důvodem možné podjatosti soudce se zabýval Ústavní soud v usnesení ze dne 4. 8. 2004, sp. zn. IV. ÚS 67/04, ve kterém vyslovil, že soudce postupoval v rámci své úřední povinnosti, plnil i povinnost stanovenou v § 8 odst. 1 větě druhé trestního řádu a nikterak to nezakládá důvod k domněnkám o jakékoli jeho osobní zainteresanosti.

[11] Na toto usnesení Ústavního soudu navázal Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 21. 2. 2007, čj. Nao 14/2007-26. V něm neshledal důvod pro vyloučení soudce to, že dotýčný jako místopředseda krajského soudu učinil oznámení České advokátní komoře o způsobu, jakým zástupce žalobce zastupuje své klienty. Nebyly zřejmé žádné osobní antipatie či nepřátelství, které by mohlo důvodně zpochybnit nepodjatost tohoto soudce. Tento postup tak byl zcela v souladu s úřední povinností místopředsedy a nezakládá důvod k domněnkám o jakékoli soudcově osobní zainteresanosti v žalobcově věci ani o jeho vztahu k žalobcovu zástupci. Byť se naposledy citované usnesení týká podání oznámení (stížnosti) České advokátní komoře na advokáta, lze jeho závěry považovat za příléhavé i pro nyní řešenou věc, neboť v principu jde o stejnou problematiku.

[12] V neposlední řadě považuje soud za vhodné připomenout závěry svého rozsudku ze dne 26. 6. 2009, čj. 9 Afs 80/2008-352, v němž se zabýval možnou podjatostí oprávněné úřední osoby, která podala trestní oznámení na zástupce stěžovatele. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že pro posouzení případného negativního osobního vztahu vůči zástupci stěžovatele je určující formulace daného trestního oznámení. Obsah trestního oznámení bez prvků osobního negativního vztahu lze považovat za profesionální a neosobní stanovisko úřední osoby. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že pouze podáním trestního oznámení, v němž oprávněná úřední osoba nepřekročila pracovní a neosobní rámec, nebyla vyloučena jako úřední osoba z úkonů na řízení ve věci stěžovatele. Ačkoli se v tomto případě nejednalo o soudce, nýbrž o oprávněnou úřední osobu, jsou závěry citovaného rozsudku plně aplikovatelné i na nyní řešenou věc, neboť důvody podjatosti jsou formulovány obdobně ve správním řádu i soudním řádu správním.

[13] Lze tedy shrnout, že samotné podání trestního oznámení, jímž soudce plní svou povinnost vyplývající z § 8 odst. 1 věty druhé trestního řádu, aniž by překročil pracovní rámec nebo vyjadřoval svůj osobní negativní vztah k dané věci či zainteresovaným osobám, nezakládá důvod pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci.

[14] V trestním oznámení ze dne 22. 1. 2018, které je součástí soudního spisu v této věci, soudkyně JUDr. Ludmila Sandnerová a Mgr. Iveta Postulková popsaly svá zjištění a poznatky získané při projednávání věci vedené pod sp. zn. 3 A 75/2014. Konstatovaly, že s ohledem na genezi případu mají za to, že ze strany ředitelky Pozemkového úřadu Praha Ing. Evy Benešové došlo k úmyslnému naplnění skutkové podstaty zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) trestního zákoníku tím, že úmyslným a zcela nedůvodným vydáním rozhodnutí, jimiž přiznala majetkové nároky E. B., zamlčela podstatné skutečnosti, a způsobila tak škodu velkého rozsahu (v řádech stovek miliónů Kč). Dále uvedly, že nelze předem vyloučit podíl účasti dalších osob, např. samotné E. B., jejího zástupce JUDr. Daniela Honzíka, případně jiných osob zejména na Pozemkovém úřadu Praha.

[15] Podle názoru soudu je citované trestní oznámení psáno věcně a neobsahuje žádné citově zabarvené či emotivní komentáře. Jedná se tedy o věcné stanovisko obou soudkyň, které toliko plnily svou povinnost stanovenou v § 8 odst. 1 větě druhé trestního řádu. Text citovaného trestního oznámení nenasvědčuje osobní zainteresovanosti soudkyň v této věci, ani z něj nevyplývá, že by měly negativní vztah k některému z účastníků nebo k jejich zástupcům. Ostatně ani samy soudkyně ve svém oznámení o důvodu vyloučení netvrdily, že by k věci, k účastníkům řízení nebo k jejich zástupcům měly jakýkoli vztah.

[16] Poměr k účastníkům nebo k jejich zástupci nelze podle názoru soudu dovodit ani z toho, že podle citovaného trestního oznámení nelze předem vyloučit podíl účasti dalších osob, např. samotné E. B., jejího zástupce JUDr. Daniela Honzíka (tj. nyní zástupce žalobců). I tato část trestního oznámení je věcná bez jakéhokoli náznaku osobního vztahu. Soud nesdílí ani přesvědčení žalobců, že soudkyně v trestním oznámení projevily svůj názor na danou restituční věc a že je tato skutečnost vylučuje z jejího projednávání a rozhodování. Trestní oznámení totiž obsahuje toliko dílčí závěry dotyčných soudkyň týkající se možné trestní odpovědnosti, nikoli jejich celkový právní názor na danou restituční věc.

[17] Soud nepřehlédl, že žaloba směřuje proti rozhodnutí žalovaného, jímž bylo zamítnuto odvolání žalobců a E. B. a bylo potvrzeno rozhodnutí Krajského pozemkového úřadu pro Středočeský kraj a hl. m. Prahu ze dne 19. 8. 2021, čj. SPÚ 302067/2021/JEH. Tímto rozhodnutím krajský pozemkový úřad podle § 100 odst. 4 správního řádu rozhodl o obnově řízení ukončeného rozhodnutím Pozemkového úřadu Praha ze dne 4. 9. 2009, čj. PÚ 557/09, kterým bylo v restitučním řízení přiznáno k pozemku parc. č. X v katastrálním území S. postavení oprávněné osoby E. B. a žalobcům. O obnově řízení bylo rozhodnuto na základě rozsudků Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2020, sp. zn. 45 T 9/2019, a Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 5. 2021, sp. zn. 8 To 90/2020, vydaných v trestním řízení vedeném proti úředníkům Pozemkového úřadu Praha. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že podle výsledků uvedeného trestního řízení bylo vydání rozhodnutí čj. PÚ 557/09 ve vztahu k 1/3 pozemku původního vlastníka Jana Bečváře dosaženo spácháním trestného činu maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákona, neboť E. B. a žalobcům byl přiznán restituční nárok i k podílu původního vlastníka J. B., přestože k tomuto podílu nebyli oprávněnými osobami podle § 4 zákona o půdě.

pokračování

[18] Z výše uvedeného vyplývá, že důvodem obnovy řízení byly rozsudky soudů vydané v trestním řízení, k jehož zahájení či průběhu mohlo přispět trestní oznámení podané soudkyněmi JUDr. Ludmilou Sandnerovou a Mgr. Ivetou Postulkovou. Stále však platí, že soudkyně při podání trestního oznámení jednaly v souladu s § 8 odst. 1 větou druhou trestního řádu. Jejich postup lze srovnat s tím, kdy soud svým závazným právním názorem podle § 78 odst. 4 s. ř. s. uloží správnímu orgánu, co má v dalším řízení učinit. Vyslovený závazný právní názor přitom nepochybně nezakládá důvod pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodování o žalobě směřující proti rozhodnutí, které tento jeho závazný právní názor realizuje. Stejně je třeba posoudit i zmíněné trestní oznámení, byť to samozřejmě nebylo nijak závazné, ale pouze mohlo přispět k vedení trestního řízení. Výsledek tohoto řízení (tj. rozsudky vydané nezávislými soudy, na kterých se obě soudkyně nijak nepodílely) byl důvodem obnovy správního řízení. Ani tato specifická situace tak nepředstavuje důvod pro vyloučení soudkyň z projednávání a rozhodování této věci.

[19] Tvzení žalobců, že trestní oznámení podaly dvě členky senátu, které měly k tehdejší věci silnější vztah než třetí člen senátu, pokládá soud za čirou spekulaci. Standardním postupem bývá, že trestní oznámení podepisuje toliko předseda senátu (nikoli celý senát). V daném případě zjevně trestní oznámení připravovala referující soudkyně Mgr. Iveta Postulková, proto soud nespatřuje nic zvláštního na tom, že ho podepsala spolu s předsedkyní senátu.

[20] K poznámce žalobců, že v zájmu čistoty rozhodování soudu a nezpochybnitelnosti jeho budoucích meritorních rozhodnutí se jeví jako vhodné, aby o jejich aktuální žalobě rozhodl soud v jiném složení, Nejvyšší správní soud zdůrazňuje obecnou zásadu, že příslušnost zákonného soudce je zpravidla dána předem, aniž by mohla být jakkoli ovlivněna. Proto postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako výjimečný (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 2. 2021, čj. Nao 173/2020-119, č. 4235/2021 Sb. NSS, bod 40). Takové výjimečné okolnosti, které by vedly k odnětí věci příslušným soudkyním, však v nyní řešené věci zjištěny nebyly.

[21] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené dospěl v posuzované věci k závěru, že námitka podjatosti není důvodná a nejsou naplněny podmínky pro to, aby byly soudkyně JUDr. Ludmila Sandnerová a Mgr. Iveta Postulková vyloučeny z projednávání a rozhodnutí shora uvedené věci.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 3. srpna 2023

Petr Mikeš
předseda senátu